

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Sada 13 handouts pro předmět Diskusní seminář (5EN304) – 2.část

Ing. Jitka Špeciánová

Handouty slouží jako studijní opora pro studentky a studenty předmětu Diskusní seminář. Vycházejí z povinných textů určených pro každý seminář a obsahují strukturu doporučené domácí přípravy. Struktura handoutu je vždy uzpůsobena tématu semináře a povinnému textu. Ve většině handoutů lze nalézt následující strukturu:

- (i) obecné seznámení se s tématem semináře;
- (ii) nejdůležitější obsahové prvky článku a jeho výsledky, které je student schopen v textu vyhledat;
- (iii) otázky mající za cíl probudit studentův zájem o zadané téma a vedoucí k jeho vlastnímu zamyšlení se nad možnou aplikací výzkumu v dalších oblastech;
- (iv) doporučení pro doplňující článek, který si každý student musí na každý seminář povinně vyhledat v elektronických databázích přístupných přes knihovnu VŠE.

Handouty posilují dynamiku diskuse na semináři, vedou studenty k hlubšímu pochopení studované literatury a skicují směry v aplikaci metod výzkumu či výsledků.

Pro každý seminář je sestaven 1 handout. Pro seminář na téma pop-ekonomie jsou sestaveny 2 handouty. Druhá sada handoutů je připravena pro další povinné texty, které budou zařazeny do výuky v dalších semestrech.

Sada handouts obsahuje studijní podklady pro následujících 12 témat seminářů:

- 1) Pop-ekonomie
- 2) Ekonomie štěstí
- 3) Behaviorální ekonomie
- 4) Ekonomie sportu
- 5) Ekonomická interpretace historie
- 6) Diskriminace na trhu práce
- 7) Mzdové prémie
- 8) Korupce a stínová ekonomika
- 9) Metodologie ekonomie
- 10) Kulturní ekonomie
- 11) Rizikové chování
- 12) Ekonomie daru

Seminář na téma pop-ekonomie (1. část)

- povinný text: RIDLEY, Matt. Vězňovo dilema. In *Původ ctnosti: O evolučních základech a zákonitostech nesobeckého jednání člověka*. 2. vyd., Praha: Portál, 2000, s. 63-77. ISBN 978-80-7367-717-6.
- Co je to pop-ekonomie? Jaký výzkum lze do ní zařadit?
 - i. Populárně-naučná literatura
 - ii. Výzkum populárních (ekonomicky netradičních) témat
- Český autor ekonomických pop-ekonomických knih: Lukáš Kovanda – *Proč je vzduch zadarmo a panenství drahé*
- Světoví autoři: Dubner, Levitt – knihy *Freakonomics* (3 díly); Uri Gneezy – *The Why Axis*, Daniel Kahneman – *Thinking Fast and Slow*; Richard Thaler a Cass Sunstein – *Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness*
- Pozor! Interpretace výzkumů může být podána populárním způsobem, pop-ekonomická literatura musí být srozumitelná i pro laiky
- Povinný text:
 - i. Vysvětlete princip vězňova dilematu a hru zapište do výplatní matice včetně číselných hodnot. Jaké řešení hra má? Liší se řešení při konečném a nekonečném počtu opakování? Jak lze dosáhnout ve hře Pareto-efektivního výsledku?
 - ii. Jaká hra je popsána lovem jelena a zajíce? Zakreslete ji do výplatní matice.
 - iii. Proč si ekonomie podle autora získala špatnou pověst? Myslíte si, že oprávněně?
 - iv. Proč není Nashova rovnováha vždy Pareto-optimální rovnováhou?
 - v. Popište Axelrodovu soutěž strategií. Co měla demonstrovat? Jaká strategie se stala vítěznou? Strategii popište.
 - vi. Jaké příklady recipročního chování autor v textu uvádí? Jednotlivé příklady rozeberte a identifikujte, jakou hru v těchto situacích jednotliví hráči hrají.
 - vii. Za jakých podmínek může strategie *tit-for-tat* (půjčka za oplátku) fungovat?
 - viii. Jaké nedostatky v textu knihy vidíte? Dopustil se autor zjednodušené interpretace některých ekonomických teorií?
 - ix. S čím s autorem nesouhlasíte? Jsou jeho příklady vhodně vybrané?
 - x. Zaujalo vás propojení ekonomie a biologie?
- Doporučení pro výběr doplňujícího článku: jiná kapitola knihy, ze které je povinný text; kapitoly knih *Freakonomics* (Špekonomie) – 3 díly, kapitola z jiných populárně naučných knih zmíněných na začátku handoutu

Seminář na téma pop-ekonomie (2. část)

- povinný text: RIDLEY, Matt. Moc bohatství. In *Původ ctnosti: O evolučních základech a zákonitostech nesobeckého jednání člověka*. 2. vyd., Praha: Portál, 2000, s. 237-256. ISBN 978-80-7367-717-6.
- Co je to pop-ekonomie? Jaký výzkum lze do ní zařadit?
 - i. Populárně-naučná literatura
 - ii. Výzkum populárních (ekonomicky netradičních) témat
- Český autor ekonomických pop-ekonomických knih: Lukáš Kovanda – *Proč je vzduch zadarmo a panenství drahé*
- Světoví autoři: Dubner, Levitt – knihy *Freakonomics* (3 díly); Uri Gneezy – *The Why Axis*; Daniel Kahneman – *Thinking Fast and Slow*; Richard Thaler a Cass Sunstein – *Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness*
- Pozor! Interpretace výzkumů může být podána populárním způsobem, pop-ekonomická literatura musí být srozumitelná i pro laiky
- Povinný text:
 - i. Ekonomicky interpretujte problém, který je demonstrován na příkladu lovení humrů? Co je příčinou potenciální katastrofy?
 - ii. Jaké druhy statků podle rivality ve spotřebě a vylučitelnosti ze spotřeby ekonomie rozlišuje? U jakých statků dochází k tragédii obecní pastviny?
 - iii. Jak Garrett Hardin popsal tragédii obecní pastviny? Zdá se vám jeho příklad vhodný?
 - iv. Jak je i dnes regulováno využití vřesovišť, aby nedocházelo k jejich přepásání? Jak je možné, že regulace funguje?
 - v. Jakým způsobem je regulován rybolov v Turecku a využívání vody ve Španělsku? Zdají se vám tato řešení efektivní? Napadají vás nějaká jiná řešení?
 - vi. Autor ukazuje na několika příkladech, co se stane, když do řešení tragédie obecní pastviny vstoupil stát. Příklady popište a ekonomicky rozeberte. Který filosof společenské smlouvy toto řešení navrhol?
 - vii. Jak navrhuje vyřešit chudobu třetího světa Hernando de Soto? Souhlasíte s ním?
 - viii. Popište experiment Elinor Ostromové. Čím se tato ekonomka proslavila?
 - ix. Jak lze podle autora vyřešit problém smíšených statků?
- Doporučení pro výběr doplňujícího článku: jiná kapitola knihy, ze které je povinný text; kapitoly knih *Freakonomics* (Špekonomie) – 3 díly, kapitola z jiných populárně naučných knih zmíněných na začátku handoutu

Seminář na téma ekonomie štěstí

- povinný text: SACKS, Daniel; STEVENSON, Betsey; WOLFERS, Justin. The New Stylized Facts about Income and Subjective Well-being. *Emotion*, 2012, 12.6: 1181-1187.
- Co zkoumá ekonomie štěstí? Výzkum sebe-reportované úrovně spokojenosti (nikoli výzkum pozorovatelných voleb)
- K čemu může výzkum ekonomie štěstí přispět? Měl by se stát zajímat o spokojenost občanů?
- Jaké jsou metody výzkumu? Jaké jsou metodologické problémy výzkumu spokojenosti?
- Existuje korelace spokojenosti obyvatel s HDP státu?
- Jaké existují indexy ve výzkumu spokojenosti?
- Easterlinův paradox – vysvětlete jeho podstatu
- Teorie: Hédonická adaptace, aspirační křivky
- autoři: Richard Easterlin, Andrew Oswald, Bruno Frey, Richard Layard, Rafael Di Tella
- Povinný text:
 - i. Vysvětlete vliv relativního a absolutního důchodu na SWB (*subjective well-being*). Popište i cesty, jak dochází k ovlivnění.
 - ii. K jakým závěrům ohledně absolutního a relativního důchodu došel Easterlin? Jaká hospodářsko-politická doporučení plynou z jeho závěrů?
 - iii. Proč autoři s Easterlinem nesouhlasí? Proč podle nich musí hrát roli i absolutní důchod?
 - iv. Z jaké databáze pocházejí data o SWB pro srovnání mezi zeměmi? Jakou hypotézu autoři zde odmítli? K jakému závěru došli při identifikaci bodu nasycení? Potvrdili na datech Easterlinův paradox? Vysvětlete.
 - v. Jaké další otázky autoři ve článku zkoumají? Na příkladu Japonska je rozporován Easterlinův výzkum. Jakým způsobem?
 - vi. Jaká databáze sbírá data o SWB v Evropě? Co na datech z 9 zemí vyšlo? Proč si myslíte, že u Belgie byly zaznamenány jiné výsledky než ve zbývajících zemích?
 - vii. Jaká americká databáze shromažďuje data o SWB? Čím autoři vysvětlují pokles SWB, ačkoli došlo ke dvojnásobnému růstu HDP?
 - viii. Jaká databáze shromažďuje data o SWB z celého světa? Jaké výsledky se zde projevíly?
 - ix. Shrňte 5 podstatných faktů, které plynou z povinného článku.
- Doporučení pro doplňující článek: články výše zmíněných autorů; texty polemizující s Easterlinovým paradoxem (kritika); výzkum vlivu dojíždění do práce na německých datech (Stutzer, Frey, 2008); metodologicky zaměřené články o výzkumu spokojenosti

Seminář na téma behaviorální ekonomie

- povinný text: GNEEZY, Uri; RUSTICHINI, Aldo. Pay Enough or Don't Pay at All. *The Quarterly Journal of Economics*, 2000, 115.3: 791–810.
- Co je cílem výzkumu behaviorální ekonomie? Na co se zaměřuje? Jaké metody používá? Srovnajte s mainstreamovou ekonomikou. Chce behaviorální ekonomie změnit neoklasické paradigma?
- Základní pojmy behaviorální ekonomie: omezená racionalita, heuristiky, biasy, (i)racionalita
 - i. Rozhodování: systém 1 a systém 2
 - ii. heuristiky: kotevní, reprezentativní, dostupnostní a jiné
 - iii. *nudge* – „štouch“
 - iv. *self-control* problém, defaultní nastavení, *over-confidence*, preference známého, status quo bias, zarámování problémů/voleb, kalkulace s utopenými náklady, falešný konsenzus efekt, pseudo-jistota
- Základní ekonomická teorie: prospektová teorie (Kahneman, Tversky, 1979)
 - i. deskriptivní model rozhodování za nejistoty
 - ii. value function \approx užitková funkce (S-křivka: konvexnost, konkávnost)
 - iii. referenční bod
 - iv. pravděpodobnostní funkce: transformace pravděpodobností
- Nobelova cena za ekonomii: D. Kahneman a Vernon Smith (rok 2002), Richard Thaler (rok 2017)
- Povinný text:
 - i. Co je hlavním cílem článku?
 - ii. Rozlište vnitřní a vnější motivaci a jejich vzájemné vytlačování.
 - iii. Popište design prvního experimentu (*IQ experiment*). Na kolika studentech byl proveden? Jaké výsledky přinesl? Vidíte nějaká omezení designu experimentu? Změnili byste v něm něco? Jaká omezení platí pro zjištěné závěry?
 - iv. Popište design druhého experimentu (*donation experiment*). Na kolika studentech byl proveden? Jaké výsledky přinesl? Vidíte nějaká omezení designu experimentu? Změnili byste v něm něco? Jaká omezení platí pro zjištěné závěry? Čím si výsledky vysvětlujete? Jak byste se zachovali na místě testovaných studentů?
 - v. Jaký závěr vyplývá z experimentů o peněžních odměnách a jejich vlivu na výkon?
 - vi. Popište upravené designy obou experimentů (pán a správce). Jaká tři vysvětlení výsledků autoři předkládají? Souhlasíte s nimi?
 - vii. Vysvětlíte slavný experiment zavedení pokut za pozdní vyzvedávání dětí ze školky.
- Doporučení pro doplňující článek: články výše zmíněných ekonomů, články vysvětlující přístup behaviorální ekonomie, články představující dosavadní objevy behaviorální ekonomie, články obsahující experimentální výzkum

Seminář na téma ekonomie sportu

- povinný text: BERNARD, Andrew; BUSSE, Meghan. Who Wins the Olympic Games: Economic Resources and Medal Totals. *The Review of Economics and Statistics*, 2004, 86:1, 413-417.
- ekonomie sportu: teoretická a empirická mikroekonomická analýza ekonomických vztahů v oblasti sportu, výzkumné oblasti jsou velmi rozsáhlé – výzkum trhu práce (determinanty mezd, diskriminace atp.), analýzy tržeb a návštěvnosti, produktivita hráčů a týmů, kooperace v rámci týmu, příjmy z reklamy a jiné
- výhoda výzkumu ze sportovní oblasti: dobře dostupná, kvalitní a podrobná data, u některých sportů dlouhé časové řady
- ekonomický výzkum se věnuje těmto sportům: fotbal, baseball, basketbal, americký fotbal, lední hokej, Formule 1, zkoumají se např. i determinanty počtu získaných medailí na olympijských hrách
- autoři: S. Rottenberg, S. Szymanski, S. Dobson, L. M. Kahn, M. Leeds, P. Downward
- Povinný článek:
 - i. Co je cílem článku? Z jaké doby jsou olympijské hry zkoumány?
 - ii. Proč není vhodným prediktorem počtu získaných medailí počet obyvatel v daném státě? V jakých zemích by mohl být naopak dobrým prediktorem?
 - iii. Jaké další determinanty jsou zkoumány a jaký je jejich očekávaný směr působení?
 - iv. Jak je prvně ve článku definována produkční funkce počtu získaných medailí? Jaké má nedostatky?
 - v. Jaká odhadová technika byla v modelu použita? Jaké jsou její výhody a nevýhody? Šel by model odhadnout jiným způsobem?
 - vi. K jakým výsledkům ohledně HDP země autoři docházejí? Souhlasíte s výsledky?
 - vii. Jak se autoři vypořádali s větším ziskem medailí hostitelské země? Jak model museli upravit? Proč k tomuto jevu v realitě dochází?
 - viii. Čím si vysvětľujete větší počet získaných medailí sportovci ze zemí bývalého východního bloku, který nelze vysvětlit jinými determinanty? Jak toto bylo zaneseno do modelu?
 - ix. Jaké determinanty autoři zahrnují do posledního modelu odhadujícího počet získaných medailí? Vidíte v nich nějaké nedostatky? K jakým výsledkům autoři došli?
 - x. Shodují se predikce autorů s reálnými výsledky olympiády v Sydney?
- Doporučení pro doplňující článek: citované články v povinném textu, články výše zmíněných autorů, pozor na marketingově laděné články, pozor na velice technické články, články zkoumající sportovní odvětví jako zvláštní druh trhu práce

Seminář na téma ekonomická interpretace historie

- povinný text: LEESON, Peter T. The calculus of piratical consent: the myth of the myth of social contract. *Public Choice*, 2009, 139.3-4: 443-459.
- aplikace ekonomických teorií ve vysvětlování historických dějů, událostí, institucí
- praktická aplikace teorie racionální volby a *cost-benefit* analýzy v duchu ekonomického imperialismu
- autor: Peter T. Leeson (*1979) – profesor ekonomie a práva na George Mason University, rozsáhlá publikační činnost: odborné články, pop-ekonomické knihy – *WTF?! An Economic Tour of the Weird* (2017), *The Invisible Hook: The Hidden Economics of Pirates* (2009)
- vybrané oblasti výzkumu P. Leesona: středověké rituály (ordály, kletby), instituce afrického kmene Azande (orákly), chování vězňů a zločineckých skupin, hooligans, podrobná analýza středověkých pirátů (vlajka *Jolly Roger*, pravidla posádky, konstitucionální demokracie, management, řešení problému černého pasažéra, mechanismus kooperace s přepadenými obchodními loděmi atd.)
- Povinný článek:
 - i. Co chtěl autor článku svojí analýzou ukázat? Přesvědčily vás jeho argumenty?
 - ii. Buchanan a Tullock postulují několik důvodů vzniku smlouvy mezi státem a občany. Vyjmenujte je a blíže je popište.
 - iii. Čím se odlišovala pirátská společnost od zbytku společnosti? Z jakého důvodu piráti nemohli hledat oporu v oficiálním zákonodárství při ochraně svých práv? Pirátskou společnost blíže popište.
 - iv. Jaké další skupiny čelí obdobnému problému? Proč? Co mají s piráty společného?
 - v. Popište pirátskou poptávku po „ochranitelském státu“. Proč pro ně byla důležitá? Jaké negativní externality s sebou nesli spory mezi členy posádky?
 - vi. Popište pirátskou poptávku po „produktivním státu“. V jaké podobě se na posádkách projevoval problém černého pasažéra a problém veřejných statků?
 - vii. Popište pirátskou poptávku po omezení „predátorského státu“.
 - viii. Jakým způsobem řešili piráti krádeže a násilí mezi svými členy?
 - ix. Jak regulovali negativní externality a nabídku veřejných statků?
 - x. Jak regulovali moc svých kapitánů?
 - xi. Z jakých zdrojů autor vycházel? Vidíte v jeho analýze nějaké slabiny? Za co bývá Lesson kritizován?
- Doporučení pro doplňující článek: články P. T. Leesona zaměřené na výzkum zločineckých skupin nebo historických institucí, články P. T. Leesona o pirátech, kapitola z jeho knihy o pirátech (pozor – jedná se o pop-ekonomii), nevybírejte si jeho články o anarchii

Seminář na téma diskriminace na trhu práce

- povinný text: BARTOŠ, Vojtěch; BAUER, Michal; CHYTILOVÁ, Julie, MATĚJKA, Filip. Attention Discrimination: Theory and Field Experiments with Monitoring Information Acquisition. *American Economic Review*, 2016, 106(6), 1437-1475.
- lidé se stejnými schopnostmi, vzděláním, zkušenostmi a produktivitou práce jsou odměňováni různou výší mzdy (*wage gap*) nebo jsou jim dostupné odlišné (horší) podmínky na trhu práce oproti jiným skupinám
- druhy diskriminace: mzdová, zaměstnanecká, profesní, v přístupu k získávání lidského kapitálu
- modely diskriminace: model s diskriminačními preferencemi (ze strany zaměstnavatelů, zaměstnanců a zákazníků), diskriminující monopson, statistická diskriminace, model vytěsňování spolupracovníků
- Oaxacova dekompozice mzdového rozdílu: část vysvětlena rozdílnými průměrnými schopnostmi skupin a část vysvětlena diskriminací
- diskriminované skupiny: ženy, homosexuálové, rasové minority, diskriminace na základě vzhledu
- Povinný článek:
 - i. Definujte hlavní cíl článku. V jakých zemích byl výzkum proveden?
 - ii. Vysvětlete model endogenní pozornosti.
 - iii. Autoři označují trh práce a trh s nájemním bydlením na *cherry-picking a lemon-dropping*. Oba termíny vysvětlete. Zdá se vám toto označení vhodné a vystihující realitu?
 - iv. Popište model pozornostní diskriminace (*attention discrimination*). Jaká tvrzení autoři v modelu formulují? Jaké následky modelu endogenní pozornosti jsou v textu uvedeny?
 - v. Popište design experimentu na trhu nájemního bydlení. Jaké výsledky přinesl? O jaké skupině zájemců si vlastníci nemovitostí více zjišťovali informací? Odpovídá to predikci modelu? Jaké konkrétní informace vlastníky nejvíce zajímaly?
 - vi. Popište design experimentu na trhu práce v České republice. Jaká povolání byla do výzkumu vybrána? Jaké výsledky experiment přinesl?
 - vii. Popište design experimentu na trhu práce v Německu. Jaké výsledky experiment přinesl?
 - viii. Vysvětlete teorii statistické diskriminace.
 - ix. Vidíte v designech nějaké slabiny? Šel by stejný design uplatnit i v jiné oblasti pro výzkum nerovného přístupu?
 - x. Lze na základě výsledků článku formulovat nějaká opatření, která by napomohla snížit nerovný přístup k menšinám? Doporučili byste něco konkrétního členům menšin?
- Doporučení pro doplňující článek: články, které jsou citovány v povinném textu, nemusíte si vybírat výzkum rasové diskriminace, klidně volte genderovou či jinou

Seminář na téma mzdové prémie

- povinný text: ANTONOVICS, Kate; TOWN, Robert. Are All the Good Men Married? Uncovering the Sources of the Marital Wage Premium. *American Economic Review*, 2004, 317-321.
- návaznost na seminář s tématem diskriminace na trhu práce
- připomeňte si jednotlivé teorie diskriminace
- *wage gap* (mzdová mezera) = lidé se stejnými schopnostmi, vzděláním, zkušenostmi a produktivitou práce jsou odměňováni různou výší mzdy – o kolik procent/Kč různou?
- *mzdová prémie* = zkuste ji sami definovat; z jakých důvodů vzniká? Kde ji lze dále pozorovat? Co vše může mzdovou prémii ovlivňovat?
- Jak mzdová prémie souvisí s diskriminací?
- Povinný článek:
 - i. Jaká mzdová prémie je ve článku analyzována?
 - ii. Jak velká tato prémie je dle předchozích výzkumů? Čím si ji v případě ženatých mužů vysvětlujete? Diskutujte rozdělení domácích prací a další determinanty, které mohou výši této prémie vysvětlit.
 - iii. Souhlasíte s vysvětlením mzdové prémie, které je uvedeno ve článku? Napadají vás další vysvětlení?
 - iv. Jakou metodu autoři pro svůj výzkum zvolili? Jaká pozitiva výzkum jednovaječných dvojčat může zajistit? Jaké naopak slabiny tento výzkum má? Dokáže opravdu naměřit to, co si autoři vytyčili jako svůj cíl?
 - v. Popište odhadovanou rovnici modelu. Diskutujte všechny použité determinanty. Doplnili byste nějaké další?
 - vi. S jakými daty bylo v analýze pracováno? Jedná se podle vás o dostatečně velký vzorek? Kolik nakonec zkoumaných dvojic dvojčat v datasetu zbylo a proč?
 - vii. Jak autoři vyvrátili tvrzení, že více produktivní muži mají také vyšší pravděpodobnost, že vstoupí do manželství?
 - viii. Jaké výsledky analýza přinesla? Jsou přesvědčivé? Nemůže být mzdová prémie způsobena i nějakými jinými vlivy než jen tím, že muž je ženatý?
 - ix. Z jakých oblastech by se metoda výzkumu dala použít? Myslíte si, že by výzkum došel k obdobným závěrům, kdyby byla zkoumána jednovaječná dvojčata žen? Proč ano, proč ne?
- Doporučení pro doplňující článek: výzkumy mzdových prémie i v jiných oblastech (např. za krásu, vzdělání atp.), články, které byly v povinném citovány

Seminář na téma korupce a stínová ekonomika

- povinný text: BUEHN, Andreas; SCHNEIDER, Friedrich. Corruption and the Shadow Economy: Like Oil and Vinegar, Like Water and Fire?. *International Tax and Public Finance*, 2012, 19 (1): 172-194.
- korupce: zneužití postavení nebo funkce k osobnímu prospěchu
- podmínky pro korupci: koncentrace moci, regulace, slabá vymahatelnost práva, neefektivita státního sektoru, „porcování medvěda“, nedostatek transparentnosti a další
- stínová ekonomika: činnosti nepodléhající zdanění a nezaznamenané v HDP, činnosti nespádající do oficiální ekonomiky (od ilegálních aktivit, přes činnosti vyhýbající se povinné evidenci – odvedená práce bez faktury/dokladu, až po legální domácí produkci, výpomoci, „fušky“ → černá + šedá ekonomika; *underground economy, unofficial economy, informal sector*)
- autoři: A. Dreher, F. Schneider, A. Buehn, B. Torgler, C. Elgin
- Povinný článek:
 - i. V jakém vztahu mohou být korupce a stínová ekonomika? Oba možné vztahy vysvětlete.
 - ii. Jaké metodologické problémy doprovázejí výzkum korupce a stínové ekonomiky? Jak se dají měřit? Jak se oficiálně měří?
 - iii. Co je cílem povinného článku? S jakými datovými soubory autoři pracují?
 - iv. Jaký vztah vyplývá ze Schneiderových předchozích výzkumů stínové ekonomiky a korupce?
 - v. Co vše je zahrnuto v textu pod pojmem stínová ekonomika? Jak je v textu definována stínová ekonomika a korupce?
 - vi. Jaké jsou příčiny a indikátory stínové ekonomiky? Jaké hypotézy autoři formulují?
 - vii. Jaké jsou příčiny a indikátory korupce? Jaké hypotézy autoři formulují?
 - viii. Popište provedenou empirickou analýzu. Kolik zemí bylo zkoumáno? Jaké korelace jsou očekávány? Jaké determinanty byly do modelu zahrnuty?
 - ix. Vysvětlete náklady byrokracie.
 - x. Jaké výsledky výzkum přinesl? Souhlasíte s nimi? Překvapily vás některé?
 - xi. Lze zmírnit korupci vzděláním obyvatel (na základě výsledků výzkumu)?
 - xii. Shrňte, co ovlivňuje korupci a velikost stínové ekonomiky. Vlivy rozeberte a vysvětlete, jakým způsobem výše zmíněné ovlivňují.
- Doporučení pro doplňující článek: články autora povinného textu (F. Schneider), články výše zmíněných autorů, články věnované metodám měření korupce nebo stínové ekonomiky, můžete se taktéž podívat na metodiku indexu vnímané korupce

Seminář na téma metodologie ekonomie

- povinný text: BECKER, Gary. Nobel Lecture: The Economic Way of Looking at Behavior. *Journal of Political Economy*, 1993, Vol. 101, No. 3, 385–409.
- metodologie ekonomie: zkoumání teorií ekonomické vědy a kritická diskuse předmětu zkoumání ekonomie a metod, které ekonomie používá, možnosti uplatnitelnosti jednotlivých metod; propojení ekonomie s filosofií
- G. Becker (1930-2014): představitel chicagské školy, proslavil se ekonomickým imperialismem, oceňován za výzkum rasové diskriminace, kriminality, rodiny, lidského kapitálu, analýzu demokracie; r. 1992 obdržel Nobelovu cenu za ekonomii
- Povinný článek:
 - i. Vysvětlete pojem ekonomický imperialismus.
 - ii. Jakou metodu výzkumu ekonomie používá a z jakých důvodů je tak univerzální? Do jakých dalších zajímavých oblastí tato metoda pronikla?
 - iii. Jak Becker kritizuje předpoklad sebe-zájmu, který je ekonomii často mylně připisován?
 - iv. Jakým omezením čelí jedinec ve svých volbách?
 - v. Diskriminace menšin: co vše má podíl na její velikosti? Kdo všechno na trhu diskriminuje? Proč na trhu nevyumizí ani v dlouhém období? Vysvětlete teorii statistické diskriminace.
 - vi. Zločin a trest: jaký prvotní příběh dovedl Beckera k výzkumu kriminality? Co nového přinesl Becker do této oblasti? Jak byli vnímáni pachatelé kriminálních činů do té doby? Co dle Beckera dělá z člověka kriminálního? Kdy se rozhodne čin spáchat? Co vše má podíl na jeho rozhodnutí? Souhlasíte, že kriminálníci jsou racionální ve svém jednání? Jaký je společenský problém krádeže, která přeci jen přerozděluje majetek od bohatých k chudým?
 - vii. Lidský kapitál: definujte pojem lidský kapitál. Patří do něj i závislé chování (drogy, alkohol)? Jaké jsou výnosy z investic do lidského kapitálu? Jak je lze změřit? Jaký je rozdíl mezi *obecnými* a *specifickými* schopnostmi? Jak toto rozlišení souvisí s pravděpodobností nedobrovolného odchodu ze zaměstnání? Co kterých schopností zaměstnanců zaměstnavatelé spíše investují? Proč? Jak lze využít Beckerovy teorie ve výzkumu mzdových mezer žen a mužů? Nejedná se u žen o začarovaný kruh? Souhlasíte s Beckerem?
 - viii. Rodina: Jaké volby lze ekonomicky interpretovat? Jaké páry se rozvádějí s větší pravděpodobností? Proč? Proč je v současné době preferována v západní společnosti kvalita dětí místo kvantity? Jak Becker přistupuje k altruismu? K zanechání dědictví?
- Doporučení pro doplňující článek: články zabývající se imperialismem ekonomie a jeho kritikou, výzkumy kriminality, lidského kapitálu, rodiny

Seminář na téma kulturní ekonomie

- povinný text: GORODNICHENKO, Yuriy; ROLAND, Gerard. Which Dimensions of Culture Matter for Long-Run Growth?. *American Economic Review*, 2011, 101.3: 492-498.
- kulturní ekonomie (*cultural economics*): zkoumá vliv kultury na ekonomické výstupy (náboženství, etnikum, rasa, důvěra, sociální normy), vliv kulturních institucí na rozhodování jedince v ekonomických oblastech, komparace vlivu různých kultur, vliv na preference a přesvědčení
- pojmy: kultura, instituce, sociální kapitál, důvěra, korelace vs. kauzalita, ekonomický imperialismus, *prior beliefs*
- autoři: L. Guiso, P. Sapienza, L. Zingales, G. Tabellini, A. Alesina
- Povinný článek:
 - i. Co je hlavním cílem povinného článku?
 - ii. K jakým výsledkům vedl individualismus a kolektivismus v modelu Gorodnichenka a Rolanda? Souhlasíte s jejich závěry?
 - iii. Jaké databáze byly ve výzkumu využity?
 - iv. Vysvětlete všechny 4 rozměry kultury:
 1. individualismus
 2. *power distance* index
 3. index maskulinity
 4. index vyhýbání se nejistotě
 - v. Jaké kulturní odlišnosti jsou zkoumány ve vztahu k ekonomickému výstupu?
 - vi. Rozeberte odhadovanou rovnici modelu. Zdá se vám dostatečně definovaná? Zahrnuli byste do ní další proměnné? Co je vysvětlována proměnná?
 - vii. Jaká zajímavá instrumentální proměnná byla použita? K čemu slouží?
 - viii. Jaké determinanty mají robustní vliv na HDP? Interpretujte tento vliv. Jakými kanály HDP ovlivňují?
 - ix. Druhá regrese ukazuje vliv individualismu a dalších kulturních determinantů. Popište tento výstup. Interpretujte jeho výsledky. Jsou výsledky přesvědčivé? Vidíte v nich nějaké slabiny?
 - x. Proč myslíte, že jiné proměnné nevyšly v analýze významné?
- Doporučení pro doplňující článek: články výše zmíněných autorů (zvláště pak L. Guiso, P. Sapienza, L. Zingales), můžete si vybrat ekonomické články, které jsou v povinném článku citovány, můžete si vybrat i články věnující se institucím

Seminář na téma rizikové chování

- povinný text: MIRON, Jeffrey A. The effect of drug prohibition on drug prices: Evidence from the markets for cocaine and heroin. *Review of Economics and Statistics*, 2003, 85.3: 522-530.
- rizikové chování: jedinec se vystavuje nezanedbatelné možnosti zranění nebo smrti, poškození vlastní budoucnosti nebo ohrožení zdraví (drogové závislosti, sexuální chování, rozhodování na finančních trzích, nepoužívání ochranných prvků – přilby, bezpečnostní pásy, porušování dopravních pravidel, přejíždání se, nedostatečné věnování se fyzické aktivitě atd.)
- pojmy: hyperbolické diskontování času, vnímání pravděpodobností, krátkozrakost, časová nekonzistence spotřebitelských preferencí, externality, internality, závislost
- autoři: G. Becker, K. M. Murphy, S. Peltzman, J. Gruber, J. Cawley, M. Powell
- Povinný článek:
 - i. Jaký je hlavní cíl povinného článku?
 - ii. Jaký vliv má prohibice na cenu drog a na jejich kvalitu?
 - iii. Kolikrát vyšší je cena gramu kokainu v USA oproti jeho výrobní ceně v Peru?
 - iv. Kolikrát vyšší je cena gramu heroinu v USA oproti jeho výrobní ceně v Afgánistánu/Indii/Kolumbii/Thajsku?
 - v. Jak si tyto cenové rozdíly vysvětlujete? Jedná se o vhodné cenové srovnání? Je relevantní? Co vše se do cen drog na nelegálním trhu promítá?
 - vi. Jak vycházejí ve stejném porovnání legální produkty (čokoláda, káva, čaj, pivo, cigaretový tabák)?
 - vii. S jakými dalšími cenami jsou ceny kokainu a heroinu porovnávány? Je srovnání relevantní? Co vše se do cen legálních produktů promítá?
 - viii. Proč je nelegální kokain 4x dražší než legální? Proč není naopak levnější?
 - ix. Proč je nelegální heroin 13-19x dražší než legální? Proč není naopak levnější?
 - x. Je ve článku srovnáváno srovnatelné?
 - xi. Jakým nákladům čelí legální výrobci drog v porovnání s nelegálními? Napadají vás i nějaké další, které nejsou v textu zmíněné? Kolikrát dražší jsou kvůli těmto nákladům legálně vyráběné drogy?
 - xii. Jakým nákladům čelí naopak nelegální výrobci drog oproti legálním? Diskutujte jednotlivé druhy nákladů.
 - xiii. Kdyby se v ČR hlasovalo o legalizaci drog. Jak byste hlasovali? Proč pro, proč proti?
- Doporučení pro doplňující článek: články výše zmíněných autorů, vybírejte si články ekonomicky zaměřené (nikoli medicínsky či psychologicky), nemusejí se věnovat drogám, můžete si vybrat článek analyzující dopady americké alkoholové prohibice

Seminář na téma ekonomie daru

- povinný text: WALDFOGEL, Joel. The Deadweight Loss of Christmas. *American Economic Review*, 1993, 1328-1336.
- dar v ekonomické teorii: reciprocita, daň (odlišení od antropologického přístupu)
- dar jako signál: vyjadřuje určitou informaci (Camerer) od darujícího pro obdarovaného, dar jako sociální symbol – obětování nejen peněz, ale i času, Samaritánovo dilema (Buchanan) – teorie her
- neefektivita daru: nejefektivnější je darovat peníze, ale neděje se tak – společenská nepřijatelnost (ne v rodině) – proč?
- vládní transfery vytěsňující soukromé dary
- Povinný článek:
 - i. Jaká jsou ekonomická úskalí daru? Pro obdarovaného i pro darujícího?
 - ii. Jaký je hlavní cíl povinného článku?
 - iii. Dary od koho způsobují nejvyšší náklady mrtvé váhy (DWL)? Proč?
 - iv. Vysvětlete model daru a vznik nákladů mrtvé váhy? Jaké typy darů jej způsobují?
 - v. Dary v jaké podobě jsou ekonomicky nejefektivnější? Proč? Proč se tedy neobdarováváme jen těmito dary?
 - vi. Vysvětlete popsany model očekávaného užitku peněžních darů.
 - vii. Kolik studentů se účastnilo prvního výzkumu? Zdá se vám velikost vzorku dostatečná? V jakém období výzkum proběhl?
 - viii. Popište první provedený výzkum. Na co studenti byli tázáni a co bylo měřeno?
 - ix. Kolik studentů se účastnilo druhého výzkumu?
 - x. Popište druhý provedený výzkum. Na co studenti byli tázáni a co bylo měřeno?
 - xi. Jaké byly předpoklady o velikosti DWL u obou výzkumů?
 - xii. Jak byla velikost DWL ve výzkumech měřena? Zdá se vám tento způsob vhodný? Napadá vás nějaký jiný?
 - xiii. Jaké jsou výsledky obou výzkumů? Jak vysoké DWL byly naměřeny?
 - xiv. Na čem všem záleží výše DWL darů? Diskutujte jednotlivé determinanty zmíněné ve článku.
 - xv. Přesvědčil vás tento výzkum o tom, že je efektivnější i společensky vhodnější darovat jen peněžité dary? Proč ano, proč ne?
 - xvi. Má ekonomie vůbec co říci v otázce darů?
- Doporučení pro doplňující článek: články zabývající se altruismem, ekonomické články citované v povinném článku, výzkumy darování na charitu, dobrovolnických prací, nevybírejte si antropologické výzkumy

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Toto dílo podléhá licenci Creative Commons
Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

